

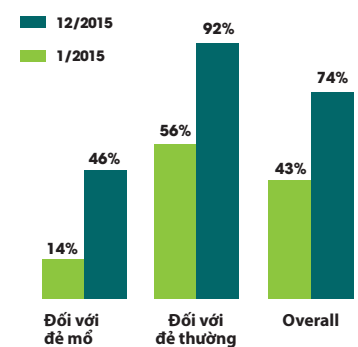


CHĂM SÓC SƠ SINH THIẾT YẾU SỚM - CAN THIỆP ĐƠN GIẢN MÀ HIỆU QUẢ

Chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm giúp ngăn chặn tử vong. Can thiệp này đã được triển khai hiệu quả tại bảy tỉnh/thành phố của Việt Nam, có khả năng và nên được nhân rộng ra các tỉnh/thành phố khác. Những yếu tố quan trọng mang lại sự thành công của các chương trình chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm bao gồm những người đi đầu tâm huyết, truyền thông hiệu quả và sử dụng số liệu có chiến lược. Các chiến dịch vận động chính sách và chiến dịch truyền thông có thể giúp nhân rộng thành công can thiệp này.

Kết quả thấy ngay

Chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm là một can thiệp đơn giản mà hiệu quả để ngăn chặn tử vong trẻ em và thúc đẩy sự phát triển của trẻ. Từ tháng 1 đến tháng 12 năm 2015, tỉ lệ cho bú sớm tăng từ 43% lên đến 74% tại các cơ sở y tế triển khai thí điểm chương trình chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm. Đối với các ca đẻ thường, tỉ lệ cho bú sớm tăng từ 56% lên đến 92% trong khi tỉ lệ này tăng từ 14% lên đến 46% đối với các ca đẻ mổ. Tại Đà Nẵng, tỉ lệ này lên đến 95% đối với trường hợp đẻ thường và 81% đối với trường hợp đẻ mổ. Trên địa bàn bảy tỉnh/thành phố¹, gần hai phần ba số trẻ mới sinh được chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm.



Tại sao cần chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm

Tại Việt Nam, trong tổng số 1.000 ca sinh sống, có khoảng 12,4 trẻ sơ sinh tử vong trong tháng đầu tiên. Như vậy, tổng số ca tử vong sơ sinh hàng năm rơi vào khoảng 12,000 trẻ². Hai phần ba số ca tử vong sơ sinh xảy ra ngay trong vòng ba ngày đầu đời³. Điều đáng buồn là nguyên nhân dẫn tới các trường hợp tử vong này hầu hết đều có thể ngăn chặn được.

Số liệu thống kê cho thấy tỉ lệ cho bú sớm ngày càng giảm đi, đặc biệt đối với các trường hợp đẻ mổ trong khi tỉ lệ đẻ mổ ngày càng tăng mạnh. Việc cho trẻ bú mẹ sớm là vô cùng quan trọng để đảm bảo trẻ nhận được những giọt sữa non đầu tiên giàu chất dinh dưỡng và kháng thể. Thực hành chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm cung cấp cho cán bộ y tế phương pháp đảm bảo tất cả trẻ sơ sinh đều được hỗ trợ tốt nhất có thể trong những khoảnh khắc đầu tiên của cuộc đời, giảm nguy cơ tử vong và bệnh tật cũng như tạo cho trẻ một khởi đầu khỏe mạnh.

¹ Huế, Đà Nẵng, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Đắk Lắk, Tiền Giang và Cà Mau.

² Chấm dứt tử vong sơ sinh, Tổ chức Cứu trợ Trẻ em (2014)

³ Kế hoạch hành động vì trẻ sơ sinh khỏe mạnh ở khu vực Tây Thái Bình Dương (2014-2020), WHO (2014)

Các bước chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm được khuyến nghị

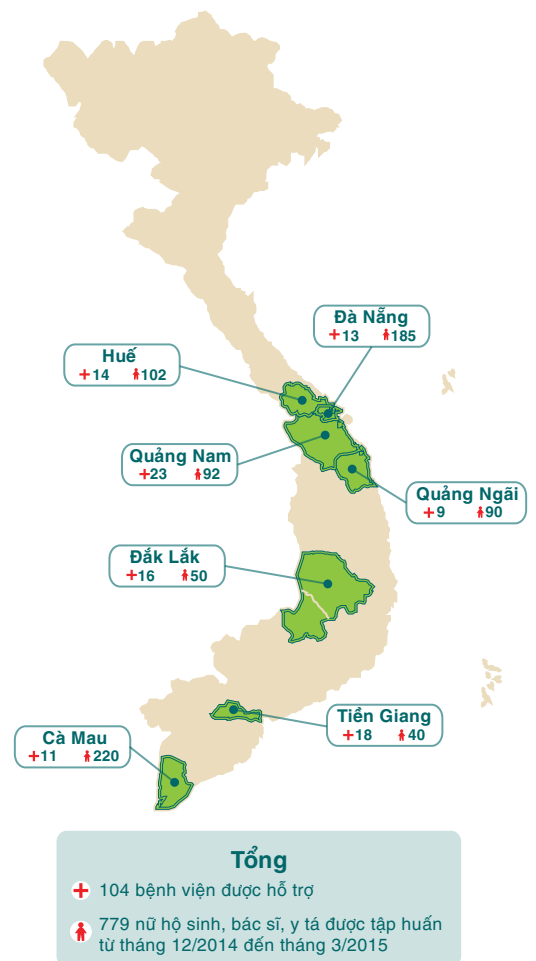
- 1 Lau khô người và cho tiếp xúc da-kề-da
- 2 Tiêm bắp Oxytocin
- 3 Chạm kẹp dây rốn
- 4 Kéo dây rốn có kiểm soát
- 5 Xoa đáy tử cung
- 6 Cho trẻ bú sớm và bú hoàn toàn ngay trong một giờ đầu sau sinh

Hỗ trợ của dự án Alive & Thrive

Tháng 7/2014, với sự hỗ trợ của Alive & Thrive, Đà Nẵng, Khánh Hòa, Vĩnh Long và Tiền Giang đã xây dựng và triển khai hướng dẫn của từng tỉnh về việc thực hành nuôi con bằng sữa mẹ tại cơ sở y tế có cung cấp dịch vụ sản nhi trên địa bàn. Hướng dẫn này tập trung vào thực hành tiếp xúc da-kề-da kịp thời; cho trẻ bú mẹ sớm và cho trẻ bú mẹ hoàn toàn với các trường hợp trẻ đẻ mổ, đẻ non và nhẹ cân. Trong khi đó, UNICEF cũng hỗ trợ xây dựng và triển khai hướng dẫn này tại thành phố Hồ Chí Minh.

Tháng 11/2014, Bộ Y tế đã ban hành Quyết định 4673/QĐ-BYT phê duyệt Hướng dẫn chuyên môn về chăm sóc thiết yếu bà mẹ, trẻ sơ sinh trong và sau đẻ cho các cơ sở y tế trên tất cả 63 tỉnh thành của Việt Nam. Sau khi Bộ y tế ban hành hướng dẫn chuyên môn này và tổ chức tập huấn giảng viên nguồn cho 63 tỉnh, Alive & Thrive đã hợp tác với Sở Y tế của bảy tỉnh/thành phố nhằm hỗ trợ triển khai chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm tại 104 bệnh viện.

Để triển khai chương trình, 779 cán bộ y tế tại bảy tỉnh thành đã được tập huấn về chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm, bắt đầu từ tháng 1/2015. Sau đó, hoạt động giám sát hỗ trợ được A&T, Sở Y tế, Trung tâm Sức khỏe Sinh sản các tỉnh/thành phố tiến hành tại một số cơ sở được chọn. Khoảng 90% số cơ sở y tế nói trên nộp báo cáo hàng tháng về tiến độ triển khai chương trình.



Lợi ích được ghi nhận

Ở CÁC BỆNH VIỆN, tỉ lệ chuyển bệnh nhân lên các bệnh viện tuyến trên đã giảm đi (đặc biệt đối với trường hợp trẻ khó thở) và tỉ lệ nhiễm khuẩn cũng giảm.

CÁC BÀ MẸ VÀ GIA ĐÌNH cho biết họ cảm thấy hạnh phúc hơn, khỏe mạnh hơn và cần ít sự hỗ trợ của cán bộ y tế hơn.

TRẺ SƠ SINH được trấn tĩnh, hồng hào và tỉnh táo nhanh hơn; cảm thấy an toàn và khóc ít hơn; dễ ngậm bắt vú và bú hiệu quả; đồng thời dây rốn của trẻ nhanh khô hơn.

Kinh nghiệm thành công

Thực hành chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm là hoàn toàn khả thi, có thể và nên được nhân rộng sang các tỉnh/thành phố khác thông qua việc đảm bảo ba yếu tố sau đây.

VAI TRÒ CỦA NGƯỜI ĐỨNG ĐẦU TRONG VIỆC TRIỂN KHAI CHÍNH SÁCH. Các nhà lãnh đạo có năng lực, nhiệt huyết và luôn ủng hộ chương trình góp phần rất lớn vào thành công của chương trình thí điểm này, bao gồm lãnh đạo Sở Y tế, Trung tâm Sức khỏe Sinh sản và các bệnh viện.

TRUYỀN THÔNG TRỰC TIẾP VÀ TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG. Việc kết hợp giữa các phương tiện truyền thông truyền thống và hiện đại giúp tiếp cận đa số công chúng, trong đó có truyền thông trực tiếp thông qua tư vấn trước sinh; sử dụng mạng xã hội; và tổ chức các sự kiện tại cộng đồng, ví dụ nhân các dịp kỉ niệm Ngày Phụ nữ, và Tuần lễ Nuôi con bằng sữa mẹ Thế giới. Các bà mẹ và gia đình nhận được thông tin chính xác và đầy đủ sẽ tự tin hơn để yêu cầu áp dụng chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm trong và sau khi sinh. Tại Đà Nẵng, nơi có kết quả tốt nhất khi triển khai thí điểm chương trình này, Sở Y tế thành phố tổ chức các lớp tập huấn cho tất cả cán bộ y tế tại các trạm y tế xã/phường bên cạnh hoạt động tập huấn của Alive & Thrive dành cho cán bộ bệnh viện.



SỬ DỤNG SỐ LIỆU. Các chỉ số quan trọng được thu thập hàng tháng, phân tích và chia sẻ với đối tác các tỉnh, giúp họ nhìn thấy rõ kết quả đáng khích lệ khi triển khai chương trình này. Hoạt động giám sát hỗ trợ là vô cùng cần thiết để đảm bảo chất lượng số liệu báo cáo và giải quyết các vấn đề phát sinh.

Các cơ hội cải thiện

Vận động chính sách, tăng cường truyền thông trực tiếp và truyền thông đại chúng sẽ giúp cải thiện hoạt động chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm trên toàn quốc.

VẬN ĐỘNG CHÍNH SÁCH. Cần thiết lập mối quan hệ hợp tác chặt chẽ giữa các bên có vai trò chủ chốt để lập kế hoạch và triển khai có hiệu quả can thiệp chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm. Cần đảm bảo tuân thủ Nghị định 100/2014/NĐ-CP về kinh doanh và sử dụng các sản phẩm dinh dưỡng cho trẻ nhỏ, bình bú và núm vú giả cũng như tuân thủ các tiêu chí đánh giá chất lượng bệnh viện tại tất cả các cơ sở y tế. Chú trọng thực hành cho trẻ bú sớm và chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm giúp đảm bảo các bà mẹ nhận được sự hỗ trợ cần thiết để nuôi con bằng sữa mẹ hoàn toàn ngay từ khi ở bệnh viện và sau khi đã xuất viện về nhà. Xây dựng thông điệp nhất quán sẽ giúp các cơ sở đạt được tiêu chí đánh giá chất lượng bệnh viện do Bộ Y tế quy định và các tiêu chí về Bệnh viện Bạn hữu Trẻ em. Việc thiết lập mạng lưới ngân hàng sữa mẹ tại 63 tỉnh thành như dự kiến cũng sẽ giúp đẩy mạnh các nỗ lực trên và giúp trẻ mới sinh được bú sữa mẹ hoàn toàn trong trường hợp các bà mẹ không thể cho con bú được.

TRUYỀN THÔNG TRỰC TIẾP VÀ TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG. Cần đưa đầy đủ các hướng dẫn lâm sàng thực tế về chăm sóc sơ sinh thiết yếu chất lượng cao vào nội dung đào tạo tại trường học và tại cơ sở y tế cho các cán bộ y tế. Cần xây dựng các đoạn phim giáo dục về chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm và gửi đến tất cả các cơ sở y tế cũng như sử dụng để đào tạo. Các bà mẹ và gia đình cần được cung cấp thông tin cập nhật về nuôi dưỡng trẻ nhỏ nói chung và chăm sóc sơ sinh thiết yếu sớm nói riêng ngay từ khi mang thai để giúp họ quyết định tìm kiếm những người đỡ đẻ có chuyên môn cũng như yêu cầu thực hiện da-kê-da và cho trẻ bú mẹ sớm trong và sau khi sinh.



